

تأثیر حمایت قانونی از زنان شاغل در دوره بارداری و شیردهی بر تمایل ایشان به فرزندآوری

لیلا ثمنی^۱، زهرا کوه‌پیما رونیزی^۲، سمیه کوه‌پیما رونیزی^۳

چکیده

بررسی سن ازدواج، فاصله مولید و تعداد فرزندان از جمله شاخص‌های مهم در مسئله جمعیت است و کاهش باروری موضوعی نگران‌کننده در برخی کشورهاست. براین اساس، پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر حمایت‌های قانونی بر تمایل زنان شاغل به فرزندآوری به شیوه توصیفی از نوع همبستگی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش شامل زنان شاغل کادر پزشکی شهرستان فسا بود که تعداد هشتاد نفر از ایشان به شیوه نمونه‌گیری تصادفی برای ورود به پژوهش انتخاب شدند. اطلاعات پژوهش با استفاده از پرسش‌نامه‌های محقق ساخته فرزندآوری و حمایت‌های قانونی و امکانات موجود جمع‌آوری و داده‌ها با استفاده از تحلیل واریانس یک‌راهه تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد که بین حمایت قانونی و تمایل زنان شاغل به باروری رابطه مثبت معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که بین درآمد و تمایل زنان شاغل به باروری رابطه معناداری وجود ندارد و وضعیت استخدامی و سطح تحصیلات زنان بر دیدگاه ایشان نسبت به باروری بی‌تأثیر است.

واژگان کلیدی: حمایت‌های قانونی، باروری، دوره شیردهی، زنان شاغل.

نوع مقاله: پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۲/۱۴ تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۰۶/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۰۹
۱. استادیار پژوهشکده زنان دانشگاه الزهراء ع.ا.ه.، عضو هیئت علمی پژوهشکده زنان دانشگاه الزهراء ع.ا.ه.، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: l.samani@alzahra.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات زنان، دانشگاه الزهراء ع.ا.ه.، تهران، ایران.

Email: kohpeyma@gmail.com

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.

Email: koohpayma@gmail.com

The Influence of Legal Supports of Working Women during Pregnancy and Lactation Period on Their Desire to Have Children

Leila Samani¹, Zahra Kouhpeima Ronizi², Somayeh Kouhpeima Ronizi³

The study of marriage age, reproduction interval, and the number of children are among the most important criteria in the issue of population, and fertility reduction is a matter of concern in some countries. Therefore, this descriptive-correlational study attempted to investigate the influence of legal supports on working women's desire to have children. The sample included 80 women who were selected among female medical staff in the city of Fasa by the simple random sampling. The data were gathered by researcher-made questionnaires of having children, legal supports, and available facilities, and they were analyzed by the one-way ANOVA. The findings showed that there is a positive and meaningful relationship between legal supports and women's desire to have children. In addition, there is not a meaningful relationship between income and their desire to have children. Women's employment status and education level have no influence on their desire to have children.

Keywords: legal supports, fertility, lactation period, working women.

Paper Type: Research

Data Received: 2019/05/04

Data Revised: 2019/09/15

Data Accepted: 2019/11/30

1. Assistant Professor, Alzahra University, Research Institute of Women, Faculty Member of Alzahra University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

Email: l.samani@alzahra.ac.ir

2. M.A. Student in Women's Studies, Alzahra University, Tehran, Iran.

Email: kohpeyma@gmail.com

3. M.A. Student in Educational Management, Kashan University, Kashan, Iran.

Email: koohpayma@gmail.com

جمعیت هر کشور سرمایه اجتماعی آن کشور است و فواید زیادی در سطح ملی و بین‌المللی دارد و کاهش و پیری جمعیت، کشور را آسیب‌پذیر می‌کند. بعد از انقلاب اسلامی مسئله تحدید نسل مطرح شد و سیاست‌گذاری‌ها برای کاهش میزان باروری بود. براساس دیدگاه مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) این رویکرد باید از اواسط دهه هفتاد متوقف می‌شد. اکنون اطلاعات مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که جمعیت ایران در سال‌های اخیر پیرتر شده است. برای مثال در سال ۱۳۹۵ میانگین سنی مردان ایرانی نزدیک به ۳۱ سال و میانگین سنی زنان ۳۱.۳ سال بود و میانه سنی هم با ۳ سال افزایش نسبت به سال ۱۳۹۰ به ۳۰ سال رسید. بنابراین، سن نیمی از جمعیت ایران بیشتر از ۳۰ سال و سن نیمی دیگر کمتر از ۳۰ سال که براساس تعاریف جمعیت‌شناسی، شروع پیری جمعیت ایران را نشان می‌دهد.

بررسی کشورهای مختلف نشان می‌دهد که جلوگیری طبیعی از بارداری که از اواخر قرن هجدهم در فرانسه رواج داشت شیوه‌ای مردانه بود و آن‌گونه که فلیپ آریه^۱ می‌گوید زاهد مآبانه بود؛ زیرا مرد انگیزه‌های جنسی خود را مهار کرده بود. تا آن زمان حتی تصور مداخله در رفتار جنسی، قانون طبیعت تلقی می‌شد. پدیده فوق، حاکی از بروز تحولی در افکار آنها نسبت به بدن خود بود که باعث انقلابی در تفکرات شد. آندره بورگیه^۲ به این نکته تأکید می‌کند که گسترش روش ضدبارداری با تغییر در نگرش نسبت به زندگی همراه شد. اشتغال زنان به عنوان یکی از عوامل اساسی و مهم در باروری مورد توجه محققان زیادی بوده است. در واقع یکی از تبیین‌های اساسی کاهش باروری، تعارض میان باروری و اشتغال زنان است و حمایت‌های قانونی و وجود تسهیلات در محل کار بر تمایل زنان شاغل به باروری مؤثر است. (کوئین، ۱۳۷۲)

بیشتر مردم دیدگاهشان این است که زنان شاغل به دلیل اشتغال و حضور اجتماعی تمایلی به فرزندآوری ندارند، در صورتی که اگر زندگی زنان شاغل به‌طور دقیق بررسی شود، دیده می‌شود که زنان شاغل با وجود اینکه به فرزندآوری تمایل دارند برای جلوگیری از

فرزندآوری نیز دلایلی دارند. به نظر می‌رسد که بین حمایت‌های قانونی و تمایل زنان به فرزندآوری ارتباط است به همین دلیل در پژوهش حاضر تأثیر حمایت‌های قانونی از زنان شاغل در دوره بارداری و شیردهی بر تمایل ایشان به فرزندآوری بررسی شده است. (جاجی‌زاده بنده‌قرا، جان‌نثاری و نصیری، ۱۳۹۵)

محققان در مطالعاتی که رابطه میان مشارکت نیروی کار زنان و باروری را بررسی کرده‌اند از نظریه انتخاب عقلایی اقتصاد خرد استفاده کرده‌اند که در آن احتمالات فرزندآوری به سطوحی از هزینه‌های مستقیم و هزینه‌های فرصت فرزندآوری مربوط می‌شود. در این مدل تصمیم‌گیری، نرخ باروری تابعی از ترجیحات افراد و هزینه‌های کودکان با فرض محدودیت درآمد است. هزینه‌های کودکان شامل هزینه‌های فرصت، مراقبت، تربیت و آموزش است و در این مدل، نقش دستمزدهای زنان به‌عنوان معرّف هزینه فرصت فرزندآوری در تغییرات باروری مهم قلمداد می‌شود. دستمزد زنان با تأثیرات مثبت بر مشارکت آنها در نیروی کار هم به‌طور منفی و هم به‌طور مثبت بر باروری تأثیر می‌گذارد. تأثیر مثبت دستمزدهای زنان به این صورت است که با افزایش درآمد، تقاضا برای بچه‌دار شدن زیاد می‌شود و افزایش درآمد باعث افزایش باروری می‌شود. تأثیر منفی دستمزدهای زنان نیز به این صورت است که وقتی درآمد زیاد می‌شود هزینه فرصت داشتن تعداد بیشتری فرزند نیز زیاد می‌شود. بنابراین، تأثیر تعدیل‌کننده و کاهشی بر نرخ باروری خواهد داشت. شواهد تجربی نشان می‌دهند که نظریه اقتصاد جدید خانوار در ارائه یک تبیین کلی از رابطه بین فعالیت در بازار کار و فرزندآوری ناتوان مانده است. (ویکس، ۱۳۸۵)

همبستگی بین اشتغال زنان و نرخ باروری به عوامل متعددی بستگی دارد. برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری در مورد فرزندآوری فقط توسط زنان انجام نمی‌شود، ارائه تصویری دقیق‌تر از مکانیزم‌هایی که ویژگی‌های اشتغال زنان با فرزندآوری را مرتبط می‌کند، مستلزم بررسی ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و جمعیت‌شناختی والدین است. ارتقای مؤلفه‌های توسعه مانند گسترش شهرنشینی، افزایش سطح تحصیلات زنان و به‌دنبال آن اشتغال بیشتر زنان علاوه بر آنکه سن ازدواج را افزایش داده است میل به فرزندآوری را در میان زنان ایرانی کم کرده و در دو دهه گذشته سطح باروری روند کاهشی به خود گرفته است.

بیشتر مطالعات نشان می‌دهند که بین اشتغال و تحصیلات زنان و باروری رابطه معکوس وجود دارد (شیری و بیداریان، ۱۳۸۸؛ شیری، نوراللهی و رستمی، ۱۳۹۲)، اما به باور صاحب نظران علوم اجتماعی، خصوصاً جمعیت شناسان الگوی رابطه بین اشتغال و باروری می‌تواند برحسب منطقه و سطوح توسعه یافتگی آن جامعه در طول زمان متفاوت باشد. رابطه معکوس بین اشتغال زنان و نرخ باروری به عوامل گوناگون بستگی دارد. کشورهای توسعه یافته در سطح بسیار پایین نرخ باروری هستند و مشخصه بارز آنها میزان بالای مشارکت زنان در نیروی کار است.

افزایش میزان ورود زنان به بازار کار و پیدایش اشتغال به منزله جایگزین جدی نقش سنتی زنان به عنوان مادر و خانه‌دار نقش مهمی در کاهش باروری در این کشورها داشته است. محققان بسیاری مانند دل بونوا^۱ (۲۰۰۲)، بروسترو رایندفوس^۲ (۲۰۰۰)، دریافتند که در کشورهای اروپایی همبستگی منفی بین میزان نرخ باروری و میزان مشارکت زنان در بازار کار قبل از دهه ۱۹۸۰ به همبستگی مثبت در بعد از آن تغییر کرده است. با افزایش بیکاری، درآمد خانواده‌ها کم می‌شود. اگر تصور شود که کودکان یک کالای طبیعی هستند، پس کاهش درآمد بر اثر افزایش بیکاری باعث کاهش باروری می‌شود. تأثیر منفی سطح بالای بیکاری زنان در این کشورها تحت تأثیر وضعیت اقتصادی نامناسب خانواده بر اثر بیکاری مردان تقویت می‌شود. از سوی دیگر افزایش بیکاری از طریق کاهش هزینه‌های فرصت زنان و هزینه داشتن فرزند باعث افزایش باروری می‌شود. سهم بالاتر هزینه‌های خانواده در کشورهای با میزان بالاتر مشارکت زنان، از طریق کاهش هزینه فرصت فرزندآوری و تربیت فرزندان می‌تواند تأثیر مثبت بر باروری داشته باشد. به طور خلاصه مشارکت نیروی کار مردان، بیکاری زنان و مردان و سهم هزینه‌های خانواده برای فرزند اول، می‌تواند عامل ناهمگونی کشورها در میزان رابطه همبستگی منفی میان باروری و اشتغال زنان باشد. باید گفت که رویکرد حاکم بر تدوین پژوهش حاضر ترکیبی از رویکردهای مبتنی بر نظریه‌های عقلانی-ساختاری و نظریه‌های هنجاری-فرهنگی است.

ادیبی سده، ارجمند سیاهپوش و درویش زاده (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان بررسی

1. Del Bono, E.

2. Brewster, K.L., & Rindfuss, R.

میزان افزایش باروری و عوامل مؤثر بر آن در میان طایفه کرد ساکن اندیمشک به این نتیجه رسیدند که متغیرهای میزان تحصیلات زن و میزان تحصیلات مرد رابطه منفی و معکوس با میزان باروری دارد و بین سطح درآمد خانواده با میزان باروری رابطه و همبستگی نیست. بین متغیر نگرش افراد به باروری و میزان باروری رابطه و همبستگی مثبت و مستقیم وجود دارد. بین سطح درآمد خانواده با میزان باروری رابطه و همبستگی نیست. نتایج آنالیز واریانس یک طرفه نیز نشانگر عدم تفاوت معنادار بین میزان باروری در بین زنان با وضعیت اشتغال گوناگون است (گلپایگانی، ۱۳۹۰).

در پژوهش خود با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر تغییر نگرش خانواده‌های ایرانی در مورد کم فرزندآوری با نگاه به سیاست‌های جمعیتی گفت که نتایج حاصل از داده‌های کیفی نمایانگر عوامل مؤثر بر تغییر نگرش خانواده‌های ایرانی طی ۲۰ سال اخیر است که سه عامل تغییر در سبک زندگی، بالا بودن مؤلفه‌های فردگرایی و پایین بودن مؤلفه مسئولیت‌پذیری بیشترین سهم تأثیرگذاری را نشان می‌دهد. نکته مهم در اینجا قرار گرفتن عامل مسائل مالی و رفاهی در سطوح پایین تر نرخ تأثیرگذاری است. موسوی و قافله‌باشی (۱۳۹۲) نیز در پژوهشی با عنوان بررسی جایگاه و نگرش به فرزندآوری در خانواده‌های جوان شهر قزوین به این نتیجه رسیدند که آزمودنی‌ها به فرزندآوری و تعدد فرزند نگرش منفی داشته‌اند. بین زن و مرد از نظر نگرش به فرزندآوری، تحصیلات، طبقه اقتصادی-اجتماعی و عضویت آزمودنی‌ها در خانواده‌های کم جمعیت یا پر جمعیت و نگرش آنها به فرزندآوری تفاوت معناداری نیست. عوامل اقتصادی بیشتر از عوامل اعتقادی، فرهنگی و هویت‌شناختی-جسمانی بر نگرش منفی خانواده‌های جوان به فرزندآوری تأثیرگذار بوده است.

رازقی نصرآباد، علی ماندگاری و محمدی پورندوشن (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان چگونگی تأثیرگذاری تحصیلات زنان بر تأخیر در فرزندآوری دریافت که زنان دانشجوی به دلیل صرف زمان طولانی برای فعالیت‌های آموزشی و تحقیقی، مشکلات انجام هم‌زمان نقش دانشجویی و مادری و مسائل مالی و اقتصادی که در ابتدای ازدواج با آنها مواجه هستند، فرزندآوری را با تأخیر آغاز می‌کنند. مباحثی (۱۳۹۲) در تحقیق دیگری با عنوان تعیین مهمترین عوامل تأثیرگذار بر الگوی باروری خانواده‌های تک‌فرزند و بدون فرزند شهرستان

شهرکرد دریافتند که سه عامل افزایش هزینه‌ها و فشار اقتصادی، عدم وجود حمایت‌ها و تسهیلات رفاهی از جانب دولت برای فرزندآوری و نگرش غلطی که داشتن فرزند بیشتر نشانه فرهنگ اجتماعی ضعیف‌تر است از مهمترین عوامل تأثیرگذار بر فرزندآوری است.

تراب‌زاده (۱۳۹۳) در تحقیقی باعنوان تحلیل جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر نگرش به باروری با استفاده از روش نظریه میدانی با روش کیفی و به‌کارگیری مصاحبه عمیق نتیجه گرفتند که عواملی مانند شرایط اقتصادی، تحصیلات و اشتغال تأثیر چندانی بر رفتار باروری ندارد. علاقه زنان و همسرانشان و شرایط جامعه موجب تمایل یا عدم تمایل افراد به فرزندآوری می‌شود. راد و ثوابی (۱۳۹۴) در تحقیقی باعنوان بررسی گرایش به باروری و عوامل اجتماعی مرتبط با آن دریافتند که باورهای مذهبی مهمترین عامل در گرایش به باروری زنان است. در مجموع ۳۰٪ گرایش به باروری توسط متغیرهای باورهای مذهبی، فرزند ایده‌آل، سرمایه اجتماعی، مدت اقامت در شهر تبریز و پایگاه اجتماعی تبیین می‌شود. رازقی نصرآباد و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی باعنوان بررسی تعارض کار خانواده و رابطه آن با رفتار باروری دریافتند که متغیر تعداد فرزندان با تعارض کار-خانواده رابطه منفی دارد. طول مدت زناشویی، پست سازمانی و مشارکت مرد در امور خانه شدت تأثیر متغیر تعارض بر باروری را کم می‌کند.

حسینی، عسکری ندوشن و مرادی (۱۳۹۵) نیز در پژوهشی باعنوان بررسی تطبیقی تمایلات فرزندآوری زنان کرد شیعه و سنی در مناطق روستایی شهرستان کامیاران دریافتند که ترکیبی از مشخصه‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی نقش تعیین‌کننده و معناداری در پیش‌بینی احتمال تمایل به فرزندآوری در میان زنان هر دو گروه مذهبی دارد و برای جلوگیری از استمرار کاهش باروری یا ارتقای آن به بالاتر از سطح جایگزینی سیاست‌های دولت باید با خواسته‌ها و منافع زنان و خانواده‌ها همسو باشد. محمدی و صیفوری (۱۳۹۶) در پژوهشی باعنوان بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر ترجیح باروری زنان دریافتند که نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که مهمترین عامل اثربخش بر ترجیح باروری زنان، نگرش منفی آنها نسبت به آینده است که به شکل غیرمستقیم تحت تأثیر میزان درآمد، میزان استفاده از رسانه‌ها و میزان تحصیلات است. فطرس، نجمی و

معمارزاده (۱۳۹۶) در پژوهشی باعنوان تحلیل ارتباط میان نرخ اشتغال زنان و میزان باروری دریافتند که سن ازدواج، نرخ شهرنشینی و درآمد سرانه با نرخ باروری رابطه منفی دارد. درحالی‌که نرخ اشتغال با نرخ باروری رابطه مثبت دارد که نشان می‌دهد با افزایش میزان اشتغال و ایجاد امنیت مالی میل به باروری در میان زنان ایران زیاده شده است.

مک‌گینیتی و راسل^۱ (۲۰۰۸) در مطالعه‌ای در ایرلند نشان دادند که زنان علاوه بر اشتغال در بیرون از خانه بار اصلی مسئولیت کار خانگی را نیز به دوش می‌کشند و این بار مسئولیت در تعطیلات پایان هفته زیاد می‌شود. بار مسئولیت مضاعف زنان شاغل پیامدهای جمعیت‌شناختی مهمی در باروری دارد. زنان شاغل علاوه بر اینکه در بیرون خانه کار می‌کنند مسئولیت کارهای خانه هم با آنهاست. ترکیب کارهای خانه با اشتغال در خارج از خانه سبب می‌شود فشار مضاعفی بر این زنان وارد شود که این امر تمایل به فرزندآوری آنها را کم می‌کند. اردمر و دمیرل^۲ (۲۰۱۴) در مطالعه‌ای باعنوان تعارض کار-خانواده و خانواده-کار در بین معلمان شهر آنکارا شاخص تعارض کار و خانواده را به دو بعد تعارض کار-خانواده و تعارض خانواده-کار تقسیم کرد. نتایج نشان داد که معلمان زن و معلمان جوان (۳۰ ساله و کمتر) نسبت به سایرین تعارض کار-خانواده بالاتری دارند و معلمان مدارس خصوصی هر دو جنبه تعارض یعنی، کار با خانواده و خانواده با کار را در سطح بالاتری از مدارس عمومی تجربه می‌کنند. مرور مطالعات نشان می‌دهد که در ایران مانند بسیاری از جوامعی که مسئولیت‌های اصلی درون خانه برعهده زنان است زنان شاغل با تعارض کار-خانواده مواجه هستند. بسیاری از تحقیقات درباره وضعیت شغلی بر باروری و مقایسه ساعات اختصاص داده به کار یا امور خانه در میان زنان شاغل و خانه‌دار است. در حوزه جامعه‌شناسی نیز بیشتر به عوامل مؤثر بر تعارض کار و خانواده توجه شده است و به تأثیر تعارض کار خانواده بر تمایلات و رفتارهای مرتبط با فرزندآوری به‌عنوان یکی از کارکردهای اساسی خانواده کمتر اشاره شده است.

در پژوهش حاضر تلاش می‌شود با تمرکز بر رابطه تعارض با باروری زنان شاغل، ادبیات این حوزه توسعه یابد تا با انجام تحقیقات بیشتر زمینه سیاست‌گذاری و انجام مداخلات

1. McGinnity, F., & Russell, H.

2. Erdamar G., & Demirel, H.

مؤثر در کشور برای کاهش مشکلات مادران شاغل از یک سو و جلوگیری از کاهش بیشتر باروری از سوی دیگر فراهم شود. در حال حاضر جمعیت ایران به سمت پیرشدن پیش می‌رود و نرخ باروری کم شده است. در این میان یکی از راه‌حل‌های کاهش این مشکل نقش حکومت در بعد قانون‌گذاری در این زمینه است. حکومت می‌تواند با تصویب و اجرای قوانین یا اعمال تسهیلات و حمایت‌ها موانع افزایش نرخ باروری را برطرف کند و خانواده‌ها را به افزایش نرخ باروری تشویق کند. پژوهش حاضر به دلیل اهمیت بعد حمایتی و قانونی حکومت تأثیر حمایت‌های قانونی بر تمایل زنان شاغل به باروری را بررسی می‌کند.

۲. شیوه اجرای پژوهش

۲-۱. روش پژوهش

پژوهش حاضر به روش توصیفی از نوع همبستگی انجام شد. داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با روش ضریب همبستگی پیرسون، آزمون تی و تحلیل واریانس یک‌راهه تحلیل شد.

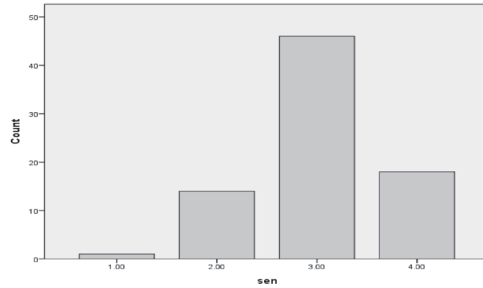
۲-۲. جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر زنان شاغل جامعه پزشکی شهرستان فسا بود که از بین آنها با توجه به جدول مورگان هشتاد نفر به صورت تصادفی برای گروه نمونه انتخاب شدند.

۳. ابزار پژوهش

ابزار گردآوری اطلاعات پژوهش حاضر شامل پرسش‌نامه محقق ساخته است که در قالب دو پرسش‌نامه فرزندآوری با ۱۶ سؤال و پرسش‌نامه حمایت‌های قانونی و امکانات موجود با ۲۲ در طیف پنج درجه‌ای لیکرت تدوین شد. روایی محتوایی پرسش‌نامه توسط تعدادی از متخصصین حوزه مطالعات زنان تأیید و نظرات آنها بررسی و اعمال شده است. پایایی پرسش‌نامه نیز با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹ برآورد شده است که در سطح آلفای ۰/۵ معنادار بوده و حاکی از پایایی بالای ابزار اندازه‌گیری است.

۳. یافته‌های پژوهش

نمودار ۱. فراوانی نمونه براساس گروه سنی

نمودار نشان می‌دهد که بیشتر زنان گروه نمونه، در گروه سنی ۲۶ تا ۳۵ سال قرار داشتند.

جدول ۱

ضریب همبستگی بین حمایت قانونی و تمایل زنان شاغل به باروری

شاخص	متغیر	تمایل به باروری	حمایت‌های قانونی
رابطه	تمایل به باروری	۱	۰/۲۲۸
معناداری		۰/۰۴۸	
رابطه	حمایت‌های قانونی	۰/۲۲۸	۱
معناداری		۰/۰۴۸	

برای بررسی نوع ارتباط بین حمایت قانونی و تمایل زنان شاغل به باروری از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که معناداری ۰/۰۴۸ به دست آمده است و چون معناداری کمتر از ۰/۰۵ است، می‌توان گفت که بین حمایت دولت و تمایل زنان شاغل به باروری رابطه معناداری وجود دارد و مقدار این رابطه ۰/۲۲۸ است و ضریب همبستگی بین آنها مثبت است، پس بین حمایت دولت در الزام مدیر به رعایت قوانینی که به نفع زنان باردار است و مادران در محل کار با تمایل زنان شاغل به فرزندآوری رابطه مثبت وجود دارد.

جدول ۲

ضریب همبستگی بین امکانات سازمانی و تمایل زنان شاغل به باروری

شاخص	متغیر	تمایل به باروری	امکانات سازمانی
رابطه	تمایل به باروری	۱	۰/۲۲۶
معناداری			۰/۰۴۲
رابطه	امکانات سازمانی	۰/۲۲۶	۱
معناداری			۰/۰۴۲

با توجه به جدول ۲ ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین امکانات سازمانی و تمایل زنان شاغل به باروری رابطه مثبت ۰/۲۲۶ وجود دارد؛ یعنی بین امکانات سازمانی از جمله امکانات متناسب با دوران بارداری و شیردهی در محل کار، وجود مدرسه در نزدیکی محل کار، بالا رفتن کیفیت مهد کودک از ابعاد مختلف در محل کار، وجود مهدکودک مناسب در محل کار، وجود مشاور خانواده در محل کار، وجود کلاس‌های آموزش تربیت فرزند در محل کار، وجود مشاور و دستیار پزشک در دوران بارداری در محل کار، وجود سرویس ایاب و ذهاب در مدت بارداری و در طول دوران شیردهی در محل کار، دریافت طرح‌های تشویقی برای فرزندآوری از طرف کارفرما، وجود مکان استراحت در زمان بارداری و شیردهی در محل کار، وجود محل شیردهی در محل کار، تطبیق و تنظیم ساعت کار مهدکودک با ساعت موظف کار با تمایل زنان به فرزندآوری رابطه مثبت وجود دارد.

جدول ۳

ضریب همبستگی بین مرخصی زایمان و تمایل زنان شاغل به باروری

شاخص	متغیر	تمایل به باروری	مرخصی زایمان
رابطه	تمایل به باروری	۱	۰/۲۲۳
معناداری			۰/۰۴۷
رابطه	مرخصی زایمان	۰/۲۲۳	۱
معناداری			۰/۰۴۷

با توجه به جدول ۳ ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین مرخصی زایمان و تمایل زنان شاغل به باروری رابطه مثبت ۰/۲۲۳ وجود دارد؛ یعنی بین مرخصی زایمان

ماه و بیشتر از ۹ ماه رابطه مثبت وجود دارد.

جدول ۴

ضریب همبستگی بین شغل و تمایل زنان شاغل به باروری

شغل	تمایل به باروری	متغیر	شاخص
۰/۲۲۹	۱	تمایل به باروری	رابطه
۰/۰۴۰			معناداری
۱	۰/۲۲۹	شغل	رابطه
	۰/۰۴۰		معناداری

با توجه به جدول ۴ ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین شرایط شغلی و تمایل زنان شاغل به باروری رابطه مثبت ۰/۲۲۹ وجود دارد؛ یعنی امکانات شغلی مانند حفظ منصب شغلی پس از مرخصی زایمان، انجام برخی از کارها در دوره بارداری و شیردهی به صورت غیرحضور و دورکاری، کاهش ساعت کاری و تعریف نیروی کمکی در زمان بارداری و پس از آن تا اتمام شیردهی با تمایل زنان شاغل به باروری رابطه مثبت دارد.

جدول ۵

ضریب همبستگی بین درآمد و تمایل زنان شاغل به باروری

درآمد	تمایل به باروری	متغیر	شاخص
۰/۱۸۳	۱	تمایل به باروری	رابطه
۰/۱۰۲			معناداری
۱	۰/۱۸۳	درآمد	رابطه
	۰/۱۰۲		معناداری

با توجه به جدول ۵ ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین درآمد و تمایل زنان شاغل به باروری رابطه‌ای وجود ندارد. بنابراین، نتایج نشان می‌دهد که بین دریافت حقوق در مرخصی زایمان، عدم کاهش حقوق در مدت مرخصی زایمان، دریافت کمک هزینه بارداری از محل کار، دریافت کمک هزینه شیردهی از محل کار، دریافت کمک هزینه پرستار بچه از محل کار با تمایل زنان شاغل به باروری رابطه‌ای وجود ندارد.

جدول ۶

آزمون تی مستقل برای مقایسه دیدگاه زنان شاغل براساس وضعیت استخدامی

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	sig
رسمی	۳۳	۲/۷۴	۰/۶۴	-۱/۲۷	۰/۸۴۷
قراردادی	۴۳	۲/۹۴	۰/۶۶	-۱/۲۸	

با توجه به جدول ۶ آزمون تی مستقل نشان می‌دهد که وضعیت استخدامی تأثیری در دیدگاه زنان شاغل ندارد. بنابراین، قراردادی یا رسمی بودن شغل زنان بر تمایل زنان به فرزندآوری تأثیری ندارد. برای مثال نبود ثبات شغلی در اشتغال قراردادی مانع تمایل زنان شاغل به فرزندآوری نیست.

جدول ۷

آزمون تحلیل واریانس برای مقایسه دیدگاه زنان شاغل براساس سطح تحصیلات

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	F	sig
دکتری	۱۲	۰/۵۲	۰/۶۵		
کارشناسی ارشد	۲۲	۰/۴۹	۰/۶۲		
کارشناسی	۳۰	۰/۵۰	۰/۶۶	۱/۲۱	۰/۳۱۱
پایین‌تر	۱۰	۰/۵۱	۰/۶۴		

با توجه به جدول ۷ آزمون تحلیل واریانس یک راهه نشان می‌دهد که سطح تحصیلات تأثیری در دیدگاه زنان شاغل ندارد.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

یکی از ابزارهای اقتدار هر کشور افزایش نسل جوان و بزرگ بودن جمعیت آن است. کاهش نرخ باروری و پیری جمعیت موجب آسیب‌پذیری بیشتر کشور می‌شود. بنابراین، کشور باید به سمت افزایش جمعیت البته به صورت معقول و معتدل برود. (رک، خامنه‌ای، ۱۳۹۳) برگزاری همایش، میزگرد، سخنرانی، چاپ مقاله و غیره از ابزارهای لازم، اما ناکافی است. باید تلاش شود که مسئله کاهش نرخ باروری به شکل عمیق و علمی حل شود و گره‌های ذهنی که در

مورد این مسئله وجود دارد، باز شود و حقیقت قضیه روشن شود. بهترین روشی که بستر جامعه را برای افزایش نرخ باروری آماده می‌کند فرهنگ‌سازی با استفاده از امکانات کشور است تا بتوان فکر عمیق و اساسی منطقی و قانع‌کننده‌ای برای افراد در کشور ایجاد کرد. ابتدا باید نخبگان جامعه مسئله لزوم افزایش نرخ باروری را قبول کنند و قانع شوند؛ زیرا اگر نخبگان جامعه قبول کنند، کار فرهنگ‌سازی آسان می‌شود. متفکرین و صاحبان دانش مربوط به مسئله جمعیت در هر بخش می‌توانند در این زمینه منطقی صحیح و قابل قبولی را ارائه کنند. بعد دیگر افزایش نرخ باروری، قانون‌گذاری است. عوامل زیادی موجب کاهش نرخ باروری می‌شود که یکی از آنها بالا رفتن سن ازدواج است (ر.ک.، خامنه‌ای، ۱۳۹۲).

در پژوهش حاضر رابطه معناداری ۰/۰۴۸ بین حمایت دولت و تمایل زنان شاغل به باروری به دست آمد. بر این اساس، هرچه حمایت دولت بیشتر شود تمایل زنان شاغل به باروری نیز بیشتر می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که بین امکانات سازمانی و تمایل زنان شاغل به باروری به میزان ۰/۲۲۶ رابطه مثبت و معنادار وجود دارد؛ یعنی هرچه امکانات سازمانی بیشتر باشد، تمایل زنان شاغل به بارداری نیز بیشتر می‌شود. همچنین بین مرخصی زایمان و تمایل زنان شاغل به باروری رابطه مثبت ۰/۲۲۳ وجود دارد؛ یعنی هرچه مرخصی زایمان بیشتر باشد تمایل زنان شاغل به بارداری نیز بیشتر می‌شود. نتایج نشان می‌دهند که بین شرایط شغل و تمایل زنان شاغل به باروری رابطه ۰/۲۲۹ مثبت وجود دارد؛ یعنی هرچه امکانات شغلی بیشتر شود تمایل زنان شاغل به باروری نیز بیشتر می‌شود. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بین درآمد و تمایل زنان شاغل به باروری رابطه‌ای وجود ندارد. آزمون تی مستقل نشان داد که بین دیدگاه زنان شاغل بر اساس وضعیت استخدامی تفاوتی نیست. آزمون تحلیل واریانس یک‌راهه نیز نشان داد که سطح تحصیلات بر دیدگاه زنان شاغل تأثیری ندارد. به عبارت دیگر دیدگاه زنان شاغل در بیمارستان بر اساس سطح تحصیلات یکسان است.

نگاه بیشتر مردم این است که زنان شاغل تمایلی به فرزندآوری ندارند و فرزندآوری را مانعی برای حضور اجتماعی و اشتغال خود می‌دانند. به همین دلیل ترجیح می‌دهند که از فرزندآوری جلوگیری کنند. در حالی که نتایج پژوهش حاضر نشان داد که زنان حضور

اجتماعی و اشتغال را از موانع فرزندآوری نمی دانند و معتقدند که اعمال حمایت های قانونی، شرایط مساعد برای فرزندآوری را فراهم می کند.

نتایج پژوهش حاضر در سیاست گذاری های کلان چه در حوزه تحکیم خانواده و چه در حوزه های اجتماعی تأثیر می گذارد؛ یعنی وقتی سیاست گذاری ها بر محور افزایش نرخ باروری باشد، تمام نهادها و سازمان ها و هر محیطی که زنان در آن مشغول باشند حمایت هایی را برای فراهم شدن شرایط زنان برای فرزندآوری ایجاد می کنند. فراکسیون زنان و خانواده در مجلس شورای اسلامی باید مسئله باروری زنان شاغل را به طور جدی بررسی کند و آن را در قالب یک لایحه برای تدوین قوانینی برای بهبود شرایط زنان شاغل متمایل به فرزندآوری به مجلس شورای اسلامی تحویل دهد.

سازمان های ذی ربط باید خود را موظف به اجرای قوانین بدانند. همچنین سیستم نظارت حکومتی باید به طور جدی اجرایی شدن قوانین حمایتی را دنبال کند و متخلفین مجازات شوند. تجهیز امکانات متناسب با دوران بارداری و شیردهی در محل کار زنان؛ افزایش سطح آگاهی زنان شاغل از حقوق خود در محیط کاری در قالب کارگاه های آموزشی و حضور مشاور خانواده برای تسهیل روابط زوجین و روابط مادر و فرزندی در محل کار زنان شاغل می تواند در تمایل زنان به باروری مؤثر باشد و این فرایند را تسهیل کند.

فهرست منابع

۱. ادیبی سده، مهدی.، ارجمند سیاهپوش، اسحق.، و درویش زاده، زهرا (۱۳۹۰). بررسی میزان افزایش باروری و عوامل مؤثر بر آن در میان طایفه کرد ساکن اندیمشک. *نشریه مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۱، ۸۱-۹۸.
۲. تراب زاده، پگاه (۱۳۹۳). *تحلیل جامعه شناختی عوامل مؤثر بر نگرش به باروری با استفاده از روش نظریه میدانی*. همایش ملی چالش های خانواده ایرانی، ۱۰۱-۱۶.
۳. حاجی زاده بنده فرا، فهیمه.، جان نثاری، شراره.، و نصیری، ملیحه (۱۳۹۵). تأثیر مثبت تأثیر مثبت توانمندی زنان بر فرزندوری؛ تعداد فرزندان بیشتر در زنان شاغل. *نشریه زنان مامایی و نازایی ایران*، ۱۹، ۵۱-۶۱.
۴. حسینی، حاتم.، عسکری ندوشن، عباس.، و مرادی، ناهید (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی تمایلات فرزندآوری زنان کرد شیعه و سنی در مناطق روستایی شهرستان کامیاران. *نشریه مطالعات زن و خانواده*، ۱(۱۴)، ۶۳-۸۴.
۵. خامنه ای، سیدعلی (۱۳۹۲). *بیانات مقام معظم رهبری*. مشاهده شده در سایت رسمی مقام معظم رهبری: Khamenei.ir
۶. خامنه ای، سیدعلی (۱۳۹۳). *بیانات مقام معظم رهبری*. سایت رسمی مقام معظم رهبری: Khamenei.ir
۷. راد، فیروز.، و ثوابی، حمیده (۱۳۹۴). بررسی گرایش به باروری و عوامل اجتماعی مرتبط با آن. *نشریه مطالعات زن و خانواده*، ۳(۳۱)، ۱۲۷-۱۵۵.
۸. رازقی نصرآباد، حبیبه بی بی (۱۳۹۵). *چگونگی تأثیرگذاری تحصیلات زنان بر تأخیر در فرزندآوری؛ نتایج یک مطالعه کیفی در بین دانشجویان دانشگاه های تهران*. *نشریه راهبرد اجتماعی فرهنگی*، ۵(۲۰)، ۱۶۷-۱۹۰.

۹. رازقی نصرآباد، حبیبه بی بی، علی مندگاری، ملیحه، و محمدی پور ندوشن، علی (۱۳۹۳). بررسی تعارض کار خانواده و رابطه آن با رفتار باروری. *نشریه انجمن جمعیت شناسی ایران*، ۱۰(۱۹)، ۱۶۵-۱۹۳.
۱۰. شیرینی، طهمورث، و بیداریان، سهیلا (۱۳۸۸). بررسی عوامل اقتصادی جمعیتی مؤثر بر باروری زنان ۱۵-۴۹ ساله شاغل در آموزش و پرورش منطقه ی ۲۲ تهران. *پژوهش نامه علوم اجتماعی*، ۳(۳)، ۹۳-۱۰۷.
۱۱. شیرینی، محمد، نوراللهی، طه، و ورستمی، الهام (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر باروری با تکیه بر رویکرد چند سطحی. *نشریه معرفت*، ۱۸۹(۲۲)، ۳۹-۶۲.
۱۲. فطرس، محمدحسن، نجمی، مریم، و معمارزاده، عباس (۱۳۹۶). تحلیل ارتباط میان نرخ اشتغال زنان و میزان باروری. *نشریه زن در توسعه و سیاست*، ۱۵(۳)، ۳۱۱-۳۲۵.
۱۳. کوئن، بروس (۱۳۷۲). *مبانی جامعه شناسی*. مترجم: توسلی، غلام عباس، و فاضل، رضا. تهران: انتشارات سمت.
۱۴. گلپایگانی، زهرا (۱۳۹۰). *بررسی عوامل مؤثر بر تغییر نگرش خانواده های ایرانی در خصوص کم فرزندآوری با نگاه به سیاست های جمعیتی*. کنفرانس بین المللی علوم انسانی روان شناسی و علوم اجتماعی.
۱۵. مباحثی، محمود (۱۳۹۲). تعیین مهمترین عوامل تأثیرگذار بر الگوی باروری خانواده های تک فرزند و بدون فرزند شهرستان شهرکرد. *نشریه علمی-پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام*، ۲۱(۶)، ۶۳-۷۰.
۱۶. محمدی، نعیم، و صیفوری، بتول (۱۳۹۵). *بررسی جامعه شناختی عوامل مؤثر بر ترجیح باروری زنان*. *نشریه فرهنگی-تربیتی زنان و خانواده*، ۱۱(۳۶)، ۴۹-۷۰.
۱۷. موسوی، سیده فاطمه، و قافله باشی، مهدیه سادات (۱۳۹۲). *بررسی جایگاه و نگرش به فرزندآوری در خانواده های جوان شهر قزوین*. *نشریه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی*، ۲۱(۲)، ۱۱۱-۱۳۴.
۱۸. ویکس، جان (۱۳۸۵). *جمعیت: مقدمه ای بر مفاهیم و موضوعات*. مترجم: میرزایی، الهه. تهران: مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی.
19. Brewster, K.L., & Rindfuss, R. (2000). Fertility and Women's Employment in Industrialized Nation. *Annual Review of Sociology*, 26,271-296.
20. Del Bono, E. (2002). *Total Fertility Rates and Female Labor Force Participation in Great Britain and Italy: Estimation of a Reduced Form Model Using Regional Panel Data*. Pembroke College. University of Oxford.
21. Erdamar, G., & Demirel, H. (2014) Investigation of Work-family, Family-work conflict of the teachers. *Proced Soc Behav Sci*, 116(49),19- 24.
22. McGinnity, F., & Russell, H. (2008). *Gender Inequality in Time Use: The Distribution of Caring, Housework and Employment among Woman and Men in Ireland*. Ireland: Brunswick Press.

